

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

NÁZEV: FÚZE FILOSOFIA A UMĚLCE PODLE FRIEDRICHA NIETZSCHEHO

AUTORKA: BARBORA VOJÍŘOVÁ

Ústřední otázkou bakalářské práce Barbory Vojířové je, v jakém vztahu se v myšlení Friedricha Nietzscheho k sobě mají filosofie a umění. Autorka obhajuje tvrzení, že se obě tyto disciplíny u Nietzscheho obsahují navzájem, jedna vyživuje druhou a díky tomuto vzájemnému obsahování a prolínání dokážou přetrvávat a oslovovat další epochy (srov. s. 6 a 11). Toto stanovisko není sice nijak překvapivé, neboť Nietzsche jako málokdo (alespoň z kanonických filosofů) o propojení těchto duchovních činností usiluje nejen svým stylem psaní, ale stává se i explicitním tématem řady jeho úvah. Zajímavé ovšem je, jakým způsobem Barbora Vojířová ono prolínání promýšlí.

Autorka postupuje, jak píše, „po vrstvách“, které mají vystihnout ono filosoficko-umělecké dílo, v němž nebude mít navrch ani filosofie, ani umění, nýbrž si budou rovnocenně důležité. Vrstvy odlišuje celkem tři a jim odpovídají i tři části bakalářské práce. První vrstva se týká principů samotného vzniku filosoficko-uměleckého díla, druhá aspektů tvorby, třetí přetrvávání díla (s. 11 a s. 45-47). Do každé z vrstev řadí vybrané nietzscheovské pojmy, které mají vystihnout povahu jednotlivých fází, tedy 1. principy vzniku, 2. tvorbu a 3. přetrvávání.

Texty, se kterými Barbora Vojířová ve své bakalářce pracuje, jsou vybrané adekvátně, pro dané téma by jí nicméně mohly posloužit vlastně jakékoliv další Nietzscheovy práce (např. *Soumrak model, Ranní červánky* aj.). Podobně se to má i se sekundární literaturou, kterou využívá přesvědčivě (Deleuze, Kouba, Matějčková, Came, Chavalka), ale i v tomto případě by mohla – a to třeba i jen v česky psané nietzscheovské literatuře – nacházet další a další vhodné inspirace. Práce se zdroji je každopádně kvalitní (ocenit je třeba i zohlednění mimofilosofických autorů, jako jsou Čechov či Durasová).

K práci mám dvě hlavní námítky.

(I) Výběr tří vrstev charakterizující nietzscheovské filosoficko-umělecké dílo považuji za nápadité, leč problematické. Zdůvodnění, proč autorka odlišuje zrovna vrstvu vzniku, tvorby a přetrvávání, v práci chybí. Lze například – ať už chronologicky, či logicky – oddělovat to, co autorka řadí do vrstvy vzniku, od vrstvy tvorby? Proč by např. chtění, antinomie aktivní ÷ reaktivní, formace ÷ transformace měly být principy, jež předcházejí samotnou tvorbu, zatímco takový pud plodit, světlocitlivost, odvaha k nepravdě ad. by se na aktu tvoření měly podílet bezprostředněji? Kde je ono kritérium, jež obě vrstvy od sebe odliší? Za problematickou mám i poslední vrstvu, v níž je za „největšího hodnotitele“ díla prohlášen věčný návrat (s. 42). Zde by bylo třeba obšírněji exponovat tento dost obtížný nietzscheovský pojem (např. Ivan Dubský jej označuje vůbec za nejtemnější a nejparadoxnější myšlenku Nietzscheovy filosofie. Srov. I. Dubský, *O Nietzscheovi*, Praha: Revolver revue, 2016, s. 29).

Vrstvy Barbory Vojířové vzdáleně připomínají Ricœurovo odlišení tří momentů „mimésis“ z jeho knihy *Čas a vyprávění*, ale Ricœurova teorie je přísně recepční, tj. zajímá ho hledisko čtenáře díla, a nemísí jej s hlediskem autorské tvorby (Srov. P. Ricœur, *Čas a vyprávění I*, Praha: Oikoyomenh, 2001). Nevyjasněnost perspektivy, z níž chce Barbora Vojířová – zda tedy z perspektivy tvorby, recepce či z díla samého – představuje hlavní metodologické úskalí její teorie.

(II) S tezí, že umění a filosofie se u Nietzscheho prolínají, nelze nesouhlasit. Ale chybí mi zde elementární odlišení obou těchto duchovních činností. Pokud máme dospět k nějakému netautologickému závěru, neměli bychom tyto disciplíny *a priori* zaměňovat, ale naopak by mělo být poukázáno na to, v čem se odlišují. Stačilo by podat základní obecná vymezení, tak jak jim rozumí sama autorka (klidně i bez ohledu na nietzscheovskou filosofii). Práce by tím nepochybně získala na větší zřetelnosti.

Z těchto dvou námitek plynou i dvě otázky, na něž bych se chtěl B. Vojířové zeptat u obhajoby. 1. Vyjasněte, jak chápete vztah tří vrstev umělecko-filosofického díla, zvl. s důrazem na odlišení první a druhé vrstvy. 2. V čem podle vás spočívají hlavní obecné rozdíly mezi uměleckou a filosofickou činností?

Text je napsaný pěkným kultivovaným jazykem bez výrazných chyb a překlepů. (Pobavilo mě, že autorka učinila z Friedricha Nietzscheho rakouského filosofa, viz s. 6. Téma národů a národní příslušnosti představuje v Nietzscheově díle zajímavou literárně-filosofickou a především ironickou figuru. Za Rakušana by Nietzsche asi rád nebyl. Kdyby z něj udělala alespoň Francouze, Poláka anebo nejlépe starého Římana.)

Bakalářská práce Barbory Vojířové vykazuje mnoho kvalit, ať už jde o hluboký zájem o zvolené téma, objem použité primární a sekundární literatury či nápadité promyšlení vrstev nietzscheovského filosoficko-uměleckého díla, završené poutavým a velmi pěkně napsaným doslovem. Domnívám se nicméně, že by si práce zasloužila ještě lépe propracovat.

Bakalářskou práci Barbory Vojířové „Fúze filosofa a umělce podle Friedricha Nietzscheho“ doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 31. srpna 2023

Mgr. Felix Borecký, Ph.D.